

367

Juliol-Agost 2013 • revista mensual
Any 34è • PVP 3,00 €
edita Fundació Roca i Galès

cooperació

CATALANA

Innovació cooperativa

Les nostres cooperatives: **Cooperativa de Transport de Tortosa.**

Entrevista: **Antonio Cancelo, fundador d'Eroski.**

ISSN 1133-8415

9 771133 841150

*Referent
Cooperatiu Català en
Prevenció de Riscos
Laborals*

*Nou servei
Vigilància
de la Salut*

*Totes les especialitats
preventives.
A tot Catalunya*

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

T. 93 457 41 45
Trinxant 98-100, 08026 Barcelona sepra@sepra.es

Servei de Prevenció Aliè acreditat en totes les especialitats (SP-063-B)

ASSIGEM
SERVEIS EMPRESARIALS

Assessorament i gestió integral especialitzada en
COOPERATIVES, FUNDACIONS
i ENTITATS NO LUCRATIVES

- Comptabilitat, aplicació Pla Comptable, seccions, tancament, Comptes Anuals.
- Obligacions tributàries, Declaracions periòdiques, Impost Societats, Requeriments, Inspeccions, etc.
- Nòmines, Seguretat social, problemàtica laboral, sancions, acomiadaments, etc.
- Temes socials, Assemblees, seccions, constitució i canvis en òrgans d'administració, mediació en situacions conflictives, etc.
- Temes jurídics, contractes, adaptació estatuts, revisió de la gestió tributària, regularització Registres: Cooperatives, Propietat, etc.

PROTECCIÓ DE DADES, Document de Seguretat, inscripció Agència Protecció de Dades

ASSIGEM Serveis Empresarials, Scll
Girona, 38, 1r 2a - 08010 Barcelona
Tel. 932 652 285 - Fax 932 325 613

“un servei jurídic compromès i de qualitat”

 Col·lectiu Ronda
ASSESSORIA JURÍDICA LABORAL ECONÒMICA SOCIAL

Barcelona - Cerdanyola - Granollers
Mataró - Mollet del Vallès - Rubí
despatxos associats:
Girona - Lleida - Tarragona - Tortosa - Vilafranca del P.

www.cronda.coop
crondaweb@cronda.coop

Cooperativisme i economia social

- Assessorament integral a cooperatives, associacions, fundacions i altres entitats d'economia social
- Autoocupació i plans d'empresa
- Consultoria i auditoria
- Mediació en conflictes societaris

Drets de les persones i els col·lectius

- Dret civil, penal i administratiu
- Dret de família
- Separacions, divorcis
- Danys i perjudicis
- Accidents de circulació i de treball
- Arrendaments
- Dret fiscal
- Habitatge, urbanisme i medi ambient
- Estrangeria
- Violència de gènere

Defensa dels treballadors/es

- Assessorament laboral i Seguretat Social
- Acomiadaments
- Reclamacions
- Dret sindical
- Regulació d'ocupació
- Negociació col·lectiva
- Pensions
- Accidents i prevenció de riscos laborals
- Malalties professionals
- Plans de pensions

SUMARI

4 / TORNAVEU

Lucía Carballeira,
mestressa de casa

5 / EDITORIAL

Innovació cooperativa

6 / EL NOSTRE MÓN

Agnès Giner

9 / COOPERATIVES DE CATALUNYA

L'estat del benestar d'un estat
privatitzat.

Confederació de Cooperatives de Catalunya

10 / LES NOSTRES COOPERATIVES

Cooperativa de Transport de
Tortosa, cooperativisme entre la
ciutat i el camp.

Pep Valenzuela

Els valors i objectius del cooperativisme troben un espai humà i geogràfic de desenvolupament òptim en una ciutat com Tortosa, on molta gent del transport treballa també la terra, i tenen mentalitat cooperativa. Per aquestes persones no és fer quelcom de nou ara, ja que o bé elles o bé les seves famílies ja treballaven les terres de manera cooperativa.

10

13 / ENTREVISTA

Antonio Cancelo, fundador
d'Eroski i expresident de Corporación Mondragón

Montse Pallarès

Figura rellevant del moviment cooperatiu basc i internacional, va fundar la cooperativa Eroski de la que en va ser director general molts anys. Posteriorment va presidir el Grup Eroski i la Corporació Mondragón. Entre d'altres, considera que hem de ser menys teòrics i alhora més conseqüents amb els valors del cooperativisme.

13

16 / ALIANÇA COOPERATIVA INTERNACIONAL (ACI)

Missatge de la Diada Internacional
del Cooperativisme:

"L'empresa cooperativa es manté
força en temps de crisi"

16

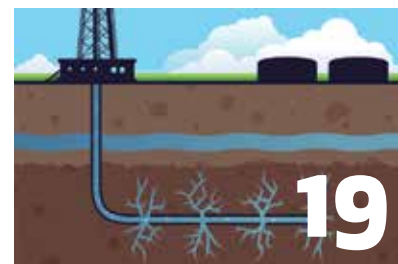
18 / UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 2013

Programa: Cooperativisme i innovació social amb impacte.

19 / SCEA

La fracturació hidràulica (fracking)
per a l'extracció d'hidrocarburs no
convencionals

Llorenç Planagumà i Eva Marguí

19

23 / OPINIÓ

Del vi cooperatiu

Jordi París

25 / PENSEM-HI

Foguera

Santos Hernández

26 / OPINIÓ

Va de monges

Esteve Puigferrat

27 / BIBLIOTECA

Retalls

Elisenda Dunyó

CRÈDITS

Editora Fundació Roca i Galès Redacció i Administració Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - Fax 93 487 32 83 - cc@rocagales.cat - www.rocagales.cat
Coordinació Agnès Giner. Consell de Redacció Miquel Corna, Enric Dalmau, Núria Esteve,
Raimon Gassiot, Agnès Giner, Joan Josep González, Miquel Miró, Ma. Lluïsa Navarro,
Jordi París, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat i Quim Sicília. Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin
reflectir els textos aquí inscrits. Foto portada: Nou web de la Fundació Roca i Galès © FRG.
Disseny, maquetació i impressió El Tinter, SAL (empresa certificada EMAS) Dipòsit legal
B-22.283/80 I.S.S.N. 1133-8415. Aquesta revista ha estat impresa sobre paper certificat FSC® i
amb tintes provinents d'olis vegetals

Amb el suport de:

Un parell de preguntes (que en són tres) a Lucía Carballeira Díaz, (Río Torto, Lugo, 1951), mestressa de casa

1

Què et sembla atractiu del cooperativisme?

Al meu poble vaig conèixer molt de prop les cooperatives de pescadors i les de consum. Gairebé tot el poble treballava a la cooperativa i consumia productes seus, i puc garantir que eren productes de primera qualitat i que els treballadors tenien una feina molt valorada i respectada en aquelles èpoques. El fet de treballar a la cooperativa era un signe d'estabilitat social i econòmica, i això em semblava molt atractiu.

2

Què no et convenç del cooperativisme?

No em convenç el fet que no es coneguin més les cooperatives. Antigament era molt comú anar a comprar a la cooperativa, però en l'actualitat és la gran desconeguda, i les generacions que ens succeeixen veuen aquesta mena d'empresa com una cosa que pertany a la història, al passat.

3

En cas de crear una empresa, optaries pel cooperativisme? Per què?

Sí que crearia una empresa cooperativa, ja que és una opció idònia per al moment actual. La confiança entre els socis que formen la cooperativa és el factor més important que cal tenir en compte. És una empresa social i democràtica, i, com ja s'ha dit moltes vegades, hi ha una altra economia possible, que personalment he viscut i que en l'actualitat ens ajudaria molt. Però el més important és que la societat canviï el xip.

Innovació cooperativa

En el present número, parlem d'**innovació cooperativa** no només perquè la Fundació Roca i Galès —editora de la revista— presenta el seu nou web, coincidint amb la celebració, el 6 de juliol, de la Diada Internacional del Cooperativisme.

La cooperativa COTRAT, protagonista del nostre reportatge, dins la seva estratègia d'**innovar** per fer front a la crisi, ha optat per la internacionalització. I Antonio Cancelo, a l'entrevista, parla d'**innovació cooperativa** i fa una crida a actualitzar el model cooperatiu des dels valors del cooperativisme, però

aplicant-los de manera innovadora.

Finalment, us presentem el programa de quatre jornades d'exposicions i ponències "Cooperativisme i innovació social amb impacte", promogut per la Fundació Roca i Galès a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent i organitzat per la cooperativa Calidoscoop.

Cal subratllar, doncs, que les cooperatives tenen la innovació en el seu ADN. I també que la **innovació cooperativa** els permet mantenir-se fortes en temps de crisi: les empreses cooperatives construeixen un món millor. ■

LA COBERTA/ Convidem els nostres lectors a navegar aquest estiu pel nou web de l'editora de Cooperació Catalana.

Foto: Nou web de la Fundació Roca i Galès © FRG.

50è aniversari de la Cooperativa Agrícola de la Poble de Massaluca

Dedicada a la comercialització de vins i oli d'oliva d'alta qualitat

Fundada l'any 1963 amb l'objectiu principal de construir un celler destinat a l'elaboració del vi dels seus socis i millorar la comercialització, la Cooperativa Agrícola Terra Alta (CATERRA) de la Poble de Massaluca va celebrar, el dissabte 29 de juny, el 50è aniversari de la seva constitució. Els actes commemoratius van incloure un homenatge a tots els socis fundadors i la inauguració d'una d'exposició de fotografies i documents de la història de la cooperativa.

L'elaboració de vi de qualitat i acollit a la Denominació d'Origen Terra Alta continua sent, a hores d'ara, la principal activitat que desenvolupa el celler, equipat amb moderna tecnologia, dipòsits d'acer inoxidable i bótes de roure francès per a l'envelliment dels criances blancs i negres.

La cooperativa també ha incorporat un molí d'oli i la producció d'ametlles, a més de serveis com ara la secció de crèdit, l'agrobotiga per a la venda dels productes propis, un laboratori d'anàlisi i la secció de subministraments.

La Cooperativa de la Poble de Massaluca, formada per més d'un centenar de socis productors agraris, representa l'activitat empresarial més important d'aquesta localitat de la Terra Alta.

Informació: <http://ca.caterra.es> ■

Les cooperatives catalanes, amb el Pacte Nacional pel Dret de Decidir

La Confederació de Cooperatives de Catalunya va participar en la reunió del Pacte Nacional pel Dret de Decidir, celebrada el passat 26 de juny, a porta tancada a l'auditori del Parlament.

Com a màxim òrgan de representació de totes les cooperatives de Catalunya i de les organitzacions respectives, la Confederació de Cooperatives de Catalunya va participar en la primera reunió del Pacte Nacional pel Dret de Decidir i participarà en les accions que se'n derivin per motius inherents a la identitat cooperativa.

Les cooperatives es basen en els valors d'autoajuda, autoresponsabilitat, democràcia, igualtat, equitat i solidaritat. En la tradició dels seus fundadors, els membres de les cooperatives creuen en els valors ètics d'honestetat, transparència, responsabilitat social i preocupació pels altres.

Les cooperatives són hereves d'una llarga trajectòria històrica, configurades entre la pluralitat i la diversitat d'òrgens, però totes amb uns valors i principis comuns que s'han anat forjant amb el pas dels anys.

Per aquest motiu, la Confederació de Cooperatives de Catalunya considera que en la pràctica de la democràcia hi ha d'haver, sens dubte, lloc per a l'exercici del dret d'autodeterminació dels pobles. Per bé que durant la passada trobada es posà de manifest la pluralitat d'opcions, la idea comuna de les discrepàncies fou que aquestes es poden dirimir votant.

Heus aquí els acords subscrits per totes les organitzacions i persones presents a la reunió:

- La constitució d'un grup promotor amb el compromís d'eixamplar-se tot facilitant els mecanismes tècnics per a incorporar-hi més entitats.
- L'encàrrec a l'expresident del Parlament Joan Rigol d'elaborar un text de consens tenint en compte els que ja existents, tant en l'àmbit polític com en el social.
- La notificació formal de la realització de la reunió, per part del president Artur Mas, al president del Govern espanyol, Mariano Rajoy.
- El compromís de totes les entitats de fer pedagogia del dret de decidir. ■

Les cooperatives agràries, eix vertebrador del país

Multitudinària celebració del 30è aniversari de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) en el marc de la XXX Assemblea General Ordinària.

El dia 7 de juny, a l'església del Poble Vell de Corbera d'Ebre, unes quatre-cents cinquanta persones, vingudes d'arreu del país, van celebrar el 30è aniversari de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC). Artur Mas, president de la Generalitat, va presidir l'acte; també hi va assistir Josep Maria Pelegrí, conseller d'Agricultura, així com altres membres del Govern i representants d'entitats de l'àmbit econòmic i social.

Josep Pere Colat, president de la FCAC, va subratllar que "la participació massiva de cooperativistes de tot Catalunya posa de manifest la voluntat del sector de refermar la seva identitat, el sentiment de pertinença, els valors cooperatius i, especialment, la força per a continuar treballant mirant cap al futur amb esperança". Així mateix, Colat va remarcar que "el cooperativisme agrari som un sector que ens comprometem, genuí i amb una llarga història; hem superat etapes molt dures i sempre n'hem sortit reforçats. Som un moviment arrelat a territori que uneix generacions i genera riquesa".

En aquest sentit, Colat va recordar al president de la Generalitat i les autoritats assistents que "les cooperatives som un eix vertebrador del país. Som productors d'aliments de qualitat i, a més, dinamitzem i promovem l'economia en zones on difícilment s'implantaria cap altra indústria; no ens deslocalitzem, contribuïm a mantenir la població al territori; donem serveis integrals als nostres socis, i afavorim la sostenibilitat mediambiental. Per tot plegat, és necessari el compromís del Govern amb el sector, especialment en les qüestions que l'administració pot facilitar i que, per a l'agroindústria cooperativa, suposen un important augment de la competitivitat".

Les 231 cooperatives agràries pertanyents a la FCAC aglutinen, en conjunt, 76.565 socis i facturen 1.492 milions d'euros, una xifra que representa un increment de l'11% en relació amb la de l'exercici anterior, malgrat l'escenari de crisi. Són dades preliminars que es desprenen de l'Anuari socioeconòmic de les cooperatives agràries de Catalunya corresponent a l'any 2013, que es va fer públic el passat dia 7 de juny.

Les cooperatives agràries representen prop del 40% de la producció final agrària i generen 4.158 llocs de treball, una xifra que suposa un augment del 3,7% en el volum d'ocupació. La facturació per treballador és comparable a la de la mitjana de la indústria agroalimentària: 374.716 euros per treballador, amb un augment del 15,6% en relació amb la de l'exercici anterior. ■

David Cos, nou president de Grup Clade

L'actual president executiu d'Escola Sant Gervasi (ESG) substitueix Miquel Àngel Oliva

El passat 18 de juny, Clade, Grup Empresarial Cooperatiu va celebrar a Bellaterra la seva assemblea anual, en la qual va aprovar els comptes del grup, així com el relleu a la presidència.

L'assemblea de Clade va aprovar els resultats del 2012 amb el manteniment estable de la xifra de negoci, 280 M€, malgrat el difícil context econòmic que va marcar l'activitat de l'any passat. El 2012, el grup va donar feina a 3.845 persones i va augmentar en un 1% el nombre de socis de treball, que ara són 1.589.

L'assemblea de Clade també va nomenar David Cos, president executiu de la cooperativa Escola Sant Gervasi (ESG), com a nou president del grup, en substitució de Miquel Àngel Oliva que ho ha estat durant els últims vuit anys.

Cos compaginarà la presidència de Clade amb la d'ESG. El nomenament de David Cos se suma a la renovació de la direcció del grup, que des del febrer d'aquest any ha assumit Marc Mussons. El director també compagina la seva funció al grup amb la direcció financera de la cooperativa Grup Cultura 03. El nou equip dirigirà la nova etapa del grup per crear una nova estructura i model de gestió que s'adapti a les noves necessitats dels socis i de l'entorn econòmic i social actual.

L'objectiu és dotar el grup de més flexibilitat i més capacitat de generar sinergies, i possibilitar la participació en determinats projectes a empreses externes al grup per tal de reforçar el paper del Grup Clade com un espai d'intercooperació empresarial.

Informació: www.grupclade.com ■

La Fundació Roca i Galès presenta el seu nou web

Coincidint amb la celebració de la Diada Internacional del Cooperativisme, la Fundació Roca i Galès posa en funcionament el nou web corporatiu.

El dia 6 de juliol, la Fundació Roca i Galès va engegar el nou web corporatiu, coincidint amb la celebració de la Diada Internacional del Cooperativisme de l'Aliança Cooperativa Internacional, fita anual de celebració de la identitat cooperativa.

Allotjada a l'adreça www.rocagales.cat, l'anàlisi i estructura del nou web és de producció pròpia, sobre programari lliure i tecnologia 2.0, i el disseny ha estat realitzat per la cooperativa La Ciutat Invisible. La posada en funcionament s'ha fet amb continguts bàsics que s'aniran ampliant progressivament, fins a incloure molts més continguts nous. S'ha procurat que l'accessibilitat sigui fàcil i intuïtiva, i el disseny i l'estructura, clars i nets.

Entre altres novetats respecte al web antic, el nou integra en un sol apartat les consultes sobre la biblioteca, hemeroteca i fons documentals històrics sota el genèric "Centre de documentació cooperativa". També inclou l'històric de la revista *Cooperació Catalana* —en suport Issu—, de moment de l'últim any, però s'hi aniran afegint números anteriors, aproximadament fins a deu anys enrere.

També destaca la creació de l'apartat "Sala de premsa", en el qual, en el futur, es publicaran tant les notes de premsa pròpies com un recull de premsa escrita i/o multimèdia publicades per altres mitjans de comunicació.

Agraïrem tots els vostres comentaris, suggeriments i crítiques per millorar-lo. Ens podeu escriure un missatge de correu electrònic a l'adreça adminweb@rocagales.cat o podeu utilitzar el formulari de contacte del mateix web. ■

El cooperativisme recupera el carrer

El dissabte 6 de juliol, una cinquantena de cooperatives catalanes van celebrar a la Plaça Santa Madrona del Poble Sec (Barcelona) la Diada Internacional del Cooperativisme. Una cita que l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) ja va promoure el 1923 i que a casa nostra es festejava massivament durant els anys 30. La trobada, que va tenir lloc al vespre en forma de sopar popular a l'aire lliure, acompanyat d'alguns parlaments, de la lectura del Missatge de l'Aliança Cooperativa Internacional i d'una actuació musical. L'objectiu és recuperar l'esperit històric del moviment, però també per demostrar que avui, en l'any 2013, l'opció cooperativista s'aferma com un model empresarial capaç de superar el capitalisme.

Recollint l'impuls del 2012-Any Internacional de les Cooperatives de les Nacions Unides, un grup de cooperatives catalanes van decidir recuperar el Dia internacional del cooperativisme, una cita celebrada històricament el primer dissabte de juliol i que a casa nostra el franquisme va estroncar. La idea en què es van inspirar va ser la d'organitzar una jornada de celebració del moviment cooperatiu a l'espai públic per fer pedagogia dels valors i principis cooperatius —l'autoajuda, l'autoresponsabilitat, la democràcia, la igualtat, l'equitat i la solidaritat— i mostrar com altres maneres de fer economia no només són possibles, sinó que són reals. Així, tornar a projectar sobre aquesta data el simbolisme que havia tingut als anys trenta i explicar a les veïnes del barri i del país per què, com diu el lema de l'Aliança Cooperativa Internacional d'enguany, "L'empresa cooperativa es manté forta en temps de crisi".

Les impulsores d'aquesta cita constituïdes en la Comissió per la Diada del Cooperativisme, s'encarregaran de traslladar cada any la diada als carrers i places del territori català. Tanmateix, es van adherir a la crida per celebrar la Diada Internacional del Cooperativisme 2013 una cinquantena de cooperatives, de diferents branques. La iniciativa també va obtenir el suport d'entitats relacionades amb el moviment cooperatiu, com la Fundació Roca i Galès; la Confederació de Cooperatives de Catalunya i les federacions de cooperatives agràries, de treball, consumidors i usuaris i la de serveis i transportistes; la Fundació de Cooperadors de Mataró, la Xarxa d'Economia Solidària, el Grup Clade i el setmanari Directa, entre altres.

www.diadacooperativisme.blogspot.com. ■

L'estat del benestar d'un estat privatitzat

Confederació de Cooperatives de Catalunya

Estem sotmesos a un xoc que ens afecta la capacitat d'anàlisi i de presa de decisions. Així va resumir Albert Serra la situació actual quan ens va parlar de l'economia social i la col·laboració publicoprivada en el segon debat del cicle "Debats d'economia social i cooperativa".

Compartim l'afirmació de Serra, ja que només cal veure com una crisi que era mundial s'ha convertit en la crisi local d'uns quants països. És ben sabut que actualment l'economia de l'Estat espanyol està frenada i, globalment, en retrocés. I que l'índex d'atur es va incrementant i, consegüentment, va minvant el nombre de persones que col·laboren a fer avançar l'economia productiva.

Des de fa quatre anys, el Govern espanyol va adoptant mesures en principi encaminades a contrarestar aquest efecte, que repercuteix directament i de manera molt negativa en l'estat del benestar. Tanmateix, aquestes mesures no han contribuït a fer que l'augment de la competitivitat de les empreses passi per l'increment de la productivitat per mitjà de noves maneres d'organitzar-se, o per la millora dels productes i serveis, o pel desenvolupament de línies d'innovació i investigació. Ben al contrari, la cultura empresarial predominant a l'Estat espanyol ha optat per augmentar la productivitat reduint els costos nets, és a dir, el personal laboral, a la qual cosa la reforma laboral ha contribuït de manera efectiva.

Altrament, seria un bon exercici analitzar la càrrega fiscal de les més de 3 milions d'empreses de l'Estat espanyol, així com la capacitat recaptatòria del Govern, ja que aquests dos factors repercuteixen en la configuració de l'estat

del benestar. Quan la majoria d'impostos no es dediquen a subvenir a les necessitats del conjunt dels ciutadans, sinó a quadrar els balanços d'uns pocs, i quan l'austeritat que s'aplica es concentra únicament a retallar prestacions de l'estat del benestar, podem deduir que tot allò que genera riquesa a l'Estat espanyol està privatitzat, a mercè dels interessos d'uns quants i per a desventura de la majoria de la societat.

Vist el context, a casa nostra, d'una banda, hauríem de preservar el binomi riquesa-ocupació davant el teixit industrial i de serveis, i de l'altra, apostar per una col·laboració publicoprivada per a la gestió de tots els serveis públics que el sector públic no pot cobrir. És important que ens plantegem que hi han béns i serveis bàsics que no haurien de ser privats i que, davant la impos-

sibilitat que el sector públic se'n faci càrrec, hauríem d'aplicar-hi fórmules que ens permetin resoldre la gestió de l'oferta i la demanda. El model cooperatiu d'empresa és molt adequat per a fer front als reptes que representa la prestació dels serveis públics i per a preservar el binomi riquesa-ocupació. Les societats cooperatives, a diferència d'altres formes empresarials o entitats d'interès general o particular, com ara les associacions i les fundacions, estan pensades per a desenvolupar activitat econòmica, amb afany lucratiu o sense, i de manera col·lectiva. És evident, però, que perquè es pugui fer aquesta col·laboració publicoprivada, que crea valor compartit, cal que hi hagi l'ecosistema adequat i també governs forts i actius que apostin per aquesta via. ■

Cooperativa de Transport de Tortosa, cooperativisme entre la ciutat i el camp

Els valors i els objectius del cooperativisme troben un espai humà i geogràfic de desenvolupament òptim en una ciutat com Tortosa, en un entorn principalment rural encara, on és molt propera la relació de la gent entre si i també amb el camp i la natura. Molts dels transportistes són alhora pagesos, i tenen mentalitat cooperativa. Per a aquestes persones, no és fer res de nou, això, ja que, o bé elles o bé les seves famílies, ja treballaven les terres d'una manera cooperativa.

Pep Valenzuela
Ex-Libris, Sccl

“**El transport de mercaderies** per carretera ha xocat de front amb la crisi”, afirmava recentment un titular de premsa digital. Les pujades de l'IVA, dels carburants i dels peatges, juntament amb l'intrusisme professional i la baixada dels sous dels professionals, han fet que l'any 2012 el volum de l'activitat es redueixi el 9% i que moltes empreses tanquin... Aquestes són dades recents, aparegudes als mitjans de comunicació del país i de l'Estat, que actualitzen i fan aparèixer d'una manera molt més concreta, gràfica i dramàtica algunes de les tendències que havia assenyalat un informe de la Generalitat de Catalunya en el qual s'afirmava que, tot i que durant el període 2001-2007 el transport de mercaderies a Catalunya havia crescut (com tantes altres coses, per cert), del 2008 al 2010 va disminuir el 6,2%.

A la Cooperativa de Transports de Tortosa, SCCL (COTRAT) ho saben bé, tot això. És clar que en aquest cas “durant l'època de les vaques grasses aquí es va mantenir la capitalització interna, i ara, tot i patir molt, s'aguanta millor”, segons afirma en Mario Chaverri, actual gerent de COTRAT. Nascuda el 18 de novembre de 1963, amb 17 socis fundadors, i registrada el 1964 com a cooperativa de serveis, avui té 127 socis,

Mario Chaverri és gerent de COTRAT des de fa 5 anys.

veïns de pobles de les quatre comarques de l'Ebre: la Ribera d'Ebre, la Terra Alta, el Montsià i el Baix Ebre; així com del Baix Aragó, el Baix Camp i la província de Castelló.

Tot i aquesta resistència durant els actuals anys de crisi, la perspectiva és ben complicada per a tothom en aquest sector, que, segons un estudi de la Cambra de Comerç de Barcelona, “està experimentant una profunda transformació des de fa uns anys”, com ara, entre d'altres però principalment, “les notables variacions en els models d'aprovisionament i comercialització dels sectors manufacturers i comercials”. Algunes de les conseqüències immediates d'això són: un gran augment de la competitivitat (especialment, per l'entrada de grans grups europeus) i una saturació en diversos subsegments (com ara la càrrega fraccionada domèstica o la càrrega completa internacional). També la reducció significativa dels marges operatius per increment dels costos de combustible, manteniment i amortització de vehicles, i personal. Així com una necessitat creixent de treure rendiments marginals per a la realització de serveis nous davant l'estancament en el creixement del mercat de transport convencional. A més d'això, per fer més difícils

PV.

les perspectives, com continua assenyalant l'estudi de la Cambra i confirma en Mario Chaverri, es viu un envelliment del parc de vehicles, l'increment dels requeriments de seguretat i inversions en l'immobilitzat material; la necessitat de millorar la interoperativitat i la seguretat dels vehicles, amb la implantació de noves tecnologies de control, com per exemple el tacògraf digital. I, finalment —sense esgotar, però, la llista de problemes—, la congestió viària, que limita la productivitat de les operacions de transport, especialment en subsectors que operen en la distribució urbana de mercaderies.

Tenir èxit nedant contra corrent

Des de la primera època, quan encara la cooperativa tortosina tenia l'oficina al nucli urbà, i ni sentir-se parlar d'estacionament o d'altres espais propis, moltes coses han canviat, i molt. En fer els vint-i-cinc anys, és a dir, la meitat de la seva vida, la cooperativa inaugura una nau amb una superfície de 2.200 m² situada a les instal·lacions del Polígon Industrial Baix Ebre, amb la qual es troba en disposició d'oferir logística i transport, amb una flota de cent quaranta vehicles de deu tipus diferents, per a empreses nacionals o internacionals, tot enllaçant amb l'oferta de transport de càrrega completa o de càrrega

fraccionada.

“Altres coses, però, s’han mantingut”, subratlla en Mario Chaverri, que fa cinc anys que treballa com a gerent, “com ara el valor de l’ajuda mútua”; i això, en diversos aspectes, des de suport als socis amb sinistres al vehicle perquè puguin tornar a treballar, fins al fet que les persones en ruta no es trobin soles. Juntament amb això, per descomptat, el conjunt de serveis habituals en una cooperativa com aquesta, és a dir, combustible i lubricants, gestió d’assegurances de tota mena, gestió de compres conjunts, assessorament financer, gestió col·lectiva de targetes d’autopistes, recuperació TVA i d’altres, com també formació i reciclatge professional en general, així com sobre temes específics d’interès. Una altra tasca molt important, especialment ara, per l’important increment de la competència, és buscar clientela per al conjunt de socis, i les coses van sortint.

Amb els peus en el món rural

Per entendre més bé el bon funcionament d’aquesta cooperativa, subratlla en Chaverri, cal tenir en compte el fet que la gent d’un poble de la mida de Tortosa té una relació molt propera entre ells i també amb el camp. “Molta gent del transport treballa també la terra, i tenen mentalitat cooperativa”, afirma. “Per a aquestes per-

sones no és fer res de nou, això, ja que elles o les seves famílies ja treballaven les terres en cooperativa.” Aquesta relació amb la terra, d’altra banda, també pot ajudar i ajuda, de fet, en temps de crisi econòmica com els que vivim, tant els qui conreen alguna terra com els qui amb prou feines tenen uns pocs arbres fruiters.

Tots els socis són autònoms, però pel que fa a la forma concreta del seu treball, n’hi han de dos grups: els que treballen pel seu compte i es busquen més o menys la seva pròpia feina, sempre que no s’entri en competència amb el treball en general de la cooperativa (aquests són els menys, una vintena); i els que opten per fer només les comandes de la cooperativa, una seixantena. La resta de socis són jubilats que mantenen la relació amb la COTRAT. Malgrat això, pel que fa als serveis oferts i a la participació en l’assemblea, tal com assenyalava en Mario Chaverri, tothom és soci igual.

Treballar en condicions dignes sempre

Tornant a les tàctiques per lluitar contra la crisi prou certa del sector, com indicàvem al començament, el gerent pensa que “tothom fem el que podem per continuar treballant”. A COTRAT, una de les innovacions importants ha estat la internacionalització. Pocs anys abans, informa,

Instal·lacions de
COTRAT al Polígon
Industrial Baix Ebre.

treballaven en aquest subsector de transport internacional uns cinc o sis camions, segons el moment, i la majoria feien carreteres de Catalunya i el conjunt de l'Estat espanyol. Ara, en canvi, sempre tenen quinze o vint vehicles anant i venint per Europa. “A ningú no li agrada gaire, això”, continua, “a ningú no li agrada passar tant de temps fora i lluny de casa, però no tenim cap altra solució de moment.”

En el quefer quotidià, l'equip de treballadors assalariats de la cooperativa, entre els quals hi ha en Chaverri, garanteixen que no puguin haver-hi problemes per manca de documentació, registres i altres exigències normatives.

Tothom porta carpetes de servei i document de risc laboral, tot i que per llei no sigui obligatori dur-ne. Però creixen les complicacions, i algunes coses no els semblen gaire clares. Informa, per exemple, que des de fa poc és obligatori el registre sanitari per a càrregues de productes embalats i col·locats en paletes precintades i tancades. “Això no es pot entendre: és més difícil cada vegada.”

Un problema que no és nou, però que s'ha agreujat amb la crisi, és el de la precarització de les condicions de treball i dels preus. Aquí es nota molt la concentració empresarial; segons un estudi del Ministeri de Foment, la facturació acumulada de les grans empreses, que representaven només el 6,9% del total el 2005, va passar, durant la primera meitat de la dècada, del 49,2% al 59,3% del total. “Malgrat tot”, emfatitza, “no volem entrar en una guerra de preus. La COTRAT dóna garanties de feina ben feta, amb totes les condicions, i rebutja qualsevol subhasta de preus i haver de treballar de qualsevol manera.”

No per casualitat, la cooperativa va guanyar, l'any 1996, el distintiu Millor Cooperativa de l'Any concedit per la Generalitat de Catalunya, i, l'octubre del 2001, el registre d'empresa d'acord amb la norma UNE-EN-ISO 9002:94, amb número de certificat 1881/ER/10/01, per a transport de mer-

Personal de l'oficina de COTRAT.

Façana de la seu de COTRAT Sccl.

caderies per carretera amb càrrega completa. “I aquest ISO”, afegix i sentència Chaverri, “no el tenim per penjar-lo a la paret.” Això es pot veure, informa, en la relació amb empreses d'alimentació, que treballen cada vegada més amb el sistema anomenat “just a temps” (servei al moment): necessiten servei i garanties certs, així “com que complim sempre, a l'hora i bé, i ens criden sense mirar ni intentar negociar cada vegada els preus.”

Amb llarga experiència de treball en el món de l'empresa de capital privat, en Chaverri es va interessar per treballar a la COTRAT perquè

ja la coneixia d'abans, com tota la gent de la ciutat. És una empresa de prestigi a Tortosa i la regió. Defensa el cooperativisme, tot i tenir una opinió ponderada en relació amb les virtuts i els defectes de les empreses d'aquest sector i les altres. “Tot té el seu costat positiu i el negatiu”, considera. Defensa aspectes de gestió, com ara la rapidesa a l'hora de decidir, en les “clàssiques”. Afirmar també, “aquí busquem que tothom tingui feina, en els millors moments i en els pitjors; treballem per garantir feina i condicions laborals i de vida dignes per a tothom”. ■

Entrevista a Antonio Cancelo, fundador d'Eroski i expresident de Corporación Mondragón

“No podem predicar la solidaritat i després actuar cada cooperativa individualment”

Montse Pallarès
Ex-libris SCCL

Antonio Cancelo va néixer a Puebla de Sanabria (Zamora) el 25 de desembre del 1936. Es va formar com a assistent tècnic sanitari i no va ser fins a l'any 1967 que va entrar en contacte amb el món del cooperativisme i l'economia social, tot i que les seves conviccions ideològiques i cristianes ja l'havien posat en el camí de la solidaritat. Va arribar a Eibar acompanyant els seus pares, sense feina i sense perspectives clares de futur. L'any 1967, es va fer càrrec de la gerència de la cooperativa de consum Juan XXIII (que va ser la llavor de la futura cooperativa Eroski), i del 1970 al 1990, en va ser el director general. Des del 1990 i fins al 1995, es va posar al capdavant del grup Eroski i en va exercir la presidència fins al 2001.

També ha estat president de Corporación Mondragón durant sis anys, president de la Confederación Española de Cooperativas de Consumidores (Hispancoop), i vicepresident de la Confederación Empresarial de Economía Social (CEPES).

Abans d'arribar a la gerència de la Cooperativa Juan XXIII, havies tingut una altra professió: la d'infermer. Et vas fer infermer per vocació?

No. Vaig escollir aquesta professió perquè era la que exercia el meu pare. Jo únicament sabia que havia de triar una carrera curta, a causa dels pocs recursos que hi havia a casa meua. I només hi havia dues opcions: o magisteri o ATS; i, com que el meu pare era infermer, em vaig decantar per aquesta per raons

de proximitat, perquè d'aquesta manera jo acompanyaria el meu pare, que treballava en un entorn rural: a la zona on construïen el ferrocarril que havia d'unir el camp de Zamora, Ourense i Vigo. Allà hi havia accidents gairebé cada dia. Jo l'acompanyava, i vam fer coses inconcebibles, com ara arreglar fractures obertes de tibia i peroné. Treballàvem amb ben pocs recursos. Vaig estudiar a Valladolid, a la Facultat de Medicina, i la meua va ser la primera promoció d'assistents tècnics sanitaris. Abans se'n deien “practicants”, després “ATS” i ara “infermers”. Va ser una circumstància molt interessant, ja que a casa meua els recursos eren molt escassos i calia buscar una forma que permetés compatibilitzar l'escassetat de recursos amb l'estada en una ciutat i els estudis. I, després de donar-hi mil voltes i de mirar-nos-ho per totes bandes, només se'ns va acudir una opció, que consistia a anar voluntari a fer el servei militar, i així em donarien llit, estada i menjar gratis. Aleshores vaig simultaniejar les obligacions del servei militar, que aleshores era obligatori, amb els estudis. La carrera era de tres anys, i durant el darrer vam haver de fer altres coses. La meua estada va ser en una època complexa per les carències que tenia la societat; els qui hem tingut l'oportunitat de viure aquells temps som conscients que el moment actual no és el pitjor de les nostres vides.

Antonio Cancelo va ser director general d'Eroski, i després President del Grup Eroski.

Després te'n vas anar a Eibar acompanyant els teus pares. I allà vas començar de nou.

A Eibar vaig començar fent el que vaig poder. Vaig treballar en una empresa que fabricava molles, que es deia Hijos de Balenciaga, on em van encarregar fer la tasca de controlador: cada matí havia de recollir els fulls en què els operaris anotaven el nombre de peces que havien fabricat, i llavors jo calculava l'import econòmic corresponent a les peces fabricades. I vull subratllar que el meu primer xoc amb el món del treball va ser brutal, perquè el primer dia a les deu del matí ja havia acabat la feina, i aleshores va haver-hi algú de l'oficina que em va dir: “Mira, tu has d'estar treballant fins a dos

quarts de set de la tarda; per tant, fes el que vulguis: llegeix, estudia, però cada vegada que entri un dels propietaris, posa't a la màquina i fes veure que continues fent càlculs.” Era una d’aquelles màquines de maneta. De seguida, al cap de pocs mesos, em va sortir una feina —ja relacionada amb la meua carrera— en un consultori infantil d’Alfa, de màquines de cosir. Vaig estar-hi treballant, i ben aviat vaig poder incorporar-me a la sanitat pública i em van donar un lloc de treball a la Seguretat Social. A més a més, tenia una gran clientela privada. Això va coincidir amb el meu casament: amb la xicota del poble. Aleshores, quan ja teníem la vida pràcticament encarrilada, amb una feina dins la meua professió que m’aportava uns ingressos suficients, em van proposar que assumís la gerència d’una cooperativa de consum que s’acabava de constituir.

Per què t’ho van proposar a tu?

Segons els qui m’ho van proposar, pel fet que tothom els advertia que havien d’anar amb compte amb la persona que posessin al capdavant de la cooperativa: que, per damunt de tot, escollissin algú que fos honrat. És clar, que et diguin això és un afalac. Però, com que a mi no em mancava criteri, els vaig dir que sí, que els calia una persona que fos honrada, però també que sabés d’economia, de màrqueting, etc. I em van contestar d’una manera rotunda: “Tot això s’aprèn; l’honradesa es té.” Aleshores vam fer una reunió familiar per debatre-ho i vam acabar optant per l’aventura per davant de la seguretat. I això se’m va convertir en un lema per a tota la vida: des de llavors sempre he preferit l’aventura (que, en el fons, és la innovació) a la seguretat (que, al capdavant, és el conformisme).

L’any 1967, vaig fer el salt: vaig deixar la meua professió i vaig assumir la gerència de la cooperativa. Primer de tot em faltava formació. I el primer que se’m va acudir és estudiar economia. Vaig trucar a un amic i li vaig dir: “José Antonio, haig d’estudiar economia, però només tinc sis mesos”; i ell em respondre: “Però tu et recordes de les matemàtiques?” Imagina’t, jo, que havia fet el batxillerat a distància en un poblet al límit entre

El que hauríem de ser és nous pioners, que hauríem de descobrir el model cooperatiu actualitzat que avui pot donar la resposta als valors que professa el cooperativisme.

les províncies de Zamora i Ourense i on era una epopeia anar a examinar-se a Zamora. Evidentment, no em recordava de res. I vam començar les matemàtiques, i jo al cap de sis mesos ja tenia prou coneixements de l’àrea econòmica per a defensar-me i per a sentir-me més segur. I vaig continuar estudiant. Després de la feina, anava a la universitat. M’he passat tota la vida estudiant.

I de seguida et vas adonar que la cosa no tenia futur. I llavors, què vas decidir fer?

Però fixa-t’hi: no tenia futur a partir d’un èxit espectacular que va tenir la cooperativa. Vam batre tots els rècords que ens havíem plantejat, vam superar totes les previsions; tant és així, que no podíem fer nous socis perquè no teníem capacitat per a atendre’ls, i en aquesta eufòria em vaig fer conscient, i vaig aprendre per a tota la vida, que cal anar amb compte amb les borratxeres. Que, quan perds l’equanimitat i no ets capaç de veure cap on va el futur, et pots adormir als llorers i, quan te n’adones, aquell projecte meravellós que funcionava perfectament ha quedat inservible. Jo vaig percebre ràpidament que, tot i que la cooperativa anava molt bé, o fèiem alguna cosa diferent en el futur, o el model que identificava població amb cooperativa acabaria esgotant-se en ell mateix. Calia buscar una alternativa diferent. I és aleshores que vam convocar una sèrie de cooperatives, principalment de Biscaia i Guipúscoa, i els vam dir tot de coses que encara avui dia continuen sent vigents: “Això ara va en un altre sentit; va a una velocitat més ràpida, com no ha anat mai; qui no és capaç d’adaptar-s’hi es

quedarà marginat; hem de pensar en un nou model”... I ens vam dir que presentéssim un model, un projecte, i vam tenir la intuïció que, en comptes d’asseure’ns a una taula per fer venir un consultor i elaborar un projecte, valia més fer un viatge per Europa i veure què passava en la distribució europea: en la distribució cooperativa i en la no cooperativa. Perquè sabíem que el que passava llavors a Europa acabaria passant a la nostra terra, amb un lapse de temps determinat, sí, però acabaria reproduint-se. El nostre viatge va ser molt modest: el vam fer amb tren, ja que l’avió per a nosaltres era inabastable. En aquell viatge ens vam adonar que la modalitat de distribució que hi havia a Alemanya o a Suïssa no tenia res a veure amb la que hi havia Espanya i que, abans o després, aquest era el model que acabaria imposant-se. Aleshores vam plantejar un model similar al de la Federació de Cooperatives de Suïssa i vam decidir proposar a les cooperatives que hi estiguessin d’acord de sumar-s’hi que l’única solució era crear una cooperativa nova en la qual s’integressin les cooperatives que estiguessin disposades a fer-ho. I aleshores va sorgir la llavor del que després seria Eroski. El nostre projecte va patir reticències molt importants, ja que, quan vam anar a plantejar-lo, els membres dels consells rectors i els seus presidents i els gerents de les cooperatives van començar a posar-hi objeccions, disculpes: “IÉs que tu no saps com som al meu poble!”, “És que el meu poble és diferent”, “És que els nostres socis no estan preparats”, “Cal donar temps al temps”, “Comenceu vosaltres, i ja veurem si després surt.” Aleshores nosaltres vam proposar que ens deixessin presentar el projecte als socis, perquè ells decidissin, però la majoria no ens ho van deixar fer. D’aquelles quaranta o quarantadues cooperatives que es reunien, set van optar per convocar les seves assemblees perquè nosaltres anéssim a defensar-hi el projecte. En aquestes set cooperatives a les quals vam presentar les nostres idees, el projecte es va aprovar per unanimitat o per una majoria aclaparadora. I aquí es va veure que molts consells rectors i alguns directius de les

cooperatives, més que un motor per transformar-les i fer fórmules noves més adients a l'entorn i a l'evolució de la societat, eren frens per evitar que canviessin. Perquè el canvi els feia por sobretot pel que els podia passar a ells. Anteposaven els seus petits egoismes (que són normals, comprensibles, ja que poden afectar a tothom) als grans objectius socials que diuen els estatuts que cal seguir.

I això continua passant ara.

Sí, sí: és una situació que es repeteix al llarg del temps. I moltes vegades, quan parlo d'aquesta història, me n'averigonyeixo una mica. Perquè això passava l'any 1969, i el fet que avui dia continuïn sent vàlids aquells plantejaments em produeix una certa inquietud, ja que ha passat massa temps i massa coses perquè encara hi hagin tants cooperativistes que pensin que des de cada cooperativa, de manera individual, podem fer front als reptes que avui han d'afrontar les cooperatives. Les cooperatives són empreses i s'han d'enfrontar amb el mercat en condicions competitives. I quan una cooperativa assoleix una certa dimensió, sovint es creu a cobert de totes les eventualitats. Es diu: "Home, això és per a les altres cooperatives; nosaltres tenim prou dimensió, prou estructura..." Però no és cert: avui ningú no té prou dimensió ni prou estructura.

Això que dius està relacionat amb una de les preguntes que et volia fer. Com veus l'evolució del cooperativisme des de finals dels anys 1960 i començaments dels 1970 fins ara? El model, en realitat, ha canviat gaire?

No. El model roman força estàtic. I fixa't que he dedicat tota la meua vida al cooperativisme i que, encara que només fos per això, m'hi sento absolutament identificat i crec que és un model que té un munt d'avantatges respecte a qualsevol altre model empresarial: tinc molt clar que és més just, més social; que emocionalment és millor, que dóna més protagonisme a les persones; sí: crec profundament en el model. Però em fa pena veure que, malgrat que durant aquest període han passat tantes coses al món, les cooperatives hagin evolu-

Antonio Cancelo va presidir durant 6 anys el Consell general de Corporación Mondragon.

cionat tan poc; i crec que cal insistir permanentment en la conveniència de canviar per romandre. Ja que no es pot romandre mantenint estàtiques les respostes.

Les cooperatives i els seus creadors van ser uns transgressors de la història, van trencar amb els models establerts i en van crear un de nou. Però és que des d'aleshores han passat cent seixanta anys. I ara hi ha molta gent que pretenen que el que hem de ser els cooperativistes és ortodoxos: seguidors fidels d'aquella història; i no s'adonen que el que hauríem de ser és nous pioners, que hauríem de descobrir el model cooperatiu actualitzat que avui pot donar la resposta als valors que professa el cooperativisme. I no és pas posant el fre a la innovació, sinó al contrari, la que estic convençut que els vells principis cal aplicar-los d'una manera una mica diferent de com s'han aplicat en el passat.

Per exemple?

Hauríem de ser menys teòrics i alhora més conseqüents amb els valors del cooperativisme. No podem predicar la solidaritat, per exemple, i després ser absolutament insolidaris actuant cada cooperativa individualment i no estant disposada a posar res en comú amb les altres; o, encara pitjor, fent-los la competència en el

mercat. Un dia, quan visitava una fira de cooperatives agràries a Almeria, em van preguntar la meua opinió respecte a això. Vaig mirar de ser correcte en la meua resposta i vaig dir que estava molt bé, la fira, que estava tot molt ben presentat. Però ells, com que em coneixien, van insistir: "Però, bé, a banda d'això, què et sembla?" I llavors els vaig dir: "Doncs surto d'aquí molt preocupat." "Per què?" "Doncs perquè m'havíeu dit que visitaria una fira on hi havia cinquanta-tres estands..." "Sí: i hi han cinquanta-tres estands amb els seus cinquanta-tres projectes." "Sí, sí: això és el que diu la publicitat; però jo no he vist pas cinquanta-tres estands, sinó un stand repetit cinquanta-tres vegades." I després tu, pagès d'una cooperativa determinada, diràs que al mercat no et paguen els preus que t'haurien de pagar... ¡Doncs no parcel·lis la demanda! ¡concentra-la! I veuràs que aleshores estàs en igualtat de condicions amb aquell amb qui has de negociar el preu dels teus productes. Els valors no haurien de ser una cosa merament abstracta que quedi bé per a fer un article o per a dissenyar els elements primaris d'un pla estratègic: la nostra missió, els nostres valors, els nostres principis. La cooperació l'hauríem de practicar molt més i en tots els àmbits. El cooperativisme d'avui és massa individual, i això és contrari a la mateixa filosofia del cooperativisme. La intercooperació és un valor i un principi del cooperativisme. Però qui la practica?

Quina opinió tens dels grups cooperatius?

Qualsevol concepte que superi la cosa individual per plantejar-se objectius comuns té el meu suport, el meu judici positiu; crec que és la fórmula que avui va resistint millor als mercats. Ara bé, podem tenir tots els valors del món, però si no som capaços de situar els nostres productes o els nostres valors en el mercat, ens morirem amb aquests valors. La cooperativa té una característica doble: és una societat composta per socis, amb els mateixos drets i obligacions, però també una empresa que situa la seva oferta en el mercat, en el qual ha de ser eficient. ■

Missatge de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI)

“L'empresa cooperativa es manté forta en temps de crisi”

91a Diada Internacional del Cooperativisme de l'ACI
19è Dia Internacional de les Cooperatives de les Nacions Unides (ONU)

La Diada Internacional del Cooperativisme,

que aquest 2013 se celebrarà el 6 de juliol, té com a lema “L'empresa cooperativa es manté forta en temps de crisi”. Es tracta d'un lema molt encertat si es té en compte la manera com altres formes empresarials afronten les actuals dificultats econòmiques mundials.

El model d'empresa que té els accionistes com a propietaris pateix actualment una crisi d'insostenibilitat econòmica, social i mediambiental, mentre que el cooperatiu ha demostrat la seva gran resiliència en temps de crisi.

La crisi financera ha estat un exemple rotund dels perills que comporta valorar més els guanys a curt termini que la viabilitat a llarg termini. Les crisis mundials a les quals avui fem front deriven d'un model empresarial que posa el retorn financer davant de les necessitats humanes, un model que privatitza els guanys i socialitza les pèrdues. Hi han moltes proves que una diversitat de models de propietat contribueix a estabilitzar el conjunt del sector financer. En donar més prioritat a les necessitats humanes, les cooperatives donen resposta a les crisis actuals de sostenibilitat i aporten una forma diferent del “valor compartit”. A més a més, el model cooperatiu no és víctima de l'engany que afligeix el capitalisme des de fa més de vint anys en considerar els resultats financers com l'indicador clau de la bona empresa. Una cooperativa és simplement una cerca col·lectiva de la sostenibilitat, ja que intenta “optimitzar” els resultats per a un ampli ventall de parts interessades en comptes

de maximitzar els guanys d'una d'aquestes.

I això comporta, també, que, en els moments en què la situació es torna difícil, es consideri vital per al benestar de la cooperativa el conjunt del personal, i no pas unes quantes persones de la cúpula.

Un altre dels elements que han colpit l'opinió pública mundial són les pràctiques i, finalment, el tancament de nombrosos grans bancs. Les que eren considerades institucions venerables i segures per a les inversions i els dipòsits, en massa casos s'ha demostrat que eren febles i estaven mal gestionades. A les cooperatives financeres, en canvi, els ha anat molt millor.

Les cooperatives d'estalvi i crèdit i els bancs cooperatius han continuat creixent i atorgant crèdits, especialment a les empreses petites i

mitjanes, i s'han mantingut estables a totes les regions on són presents, i fins i tot indirectament hi han creat ocupació. L'element clau de la resiliència de la cooperativa, doncs, és el fet que la propietat estigui en mans dels seus membres, els quals la controlen i se'n reparteixen els beneficis. I això ofereix una sèrie d'avantatges enfront dels competidors. Les cooperatives financeres representen una part sorprenentment gran del mercat bancari mundial. És important, doncs, entendre millor aquest model.

Un informe publicat recentment per l'Organització Internacional del Treball (OIT) i elaborat pel professor Johnston Birchall fa una anàlisi detallada de les cooperatives financeres des que es van crear a Alemanya als anys 1850 fins al moviment mundial que representen actualment.

L'ACI és una associació independent no governamental que uneix, representa i serveix cooperatives d'arreu del món. Fundada el 1895, l'ACI té 271 organitzacions sòcies de 96 països, actives en tots els sectors de l'economia. En conjunt, aquestes cooperatives representen més de 1.000 milions de persones d'arreu del món.

LES EMPRESES COOPERATIVES CONSTRUEIXEN UN MÓN MILLOR

En una entrevista a l'OIT, Birchall explica que abans de la crisi els economistes predeïen que les cooperatives financeres tindrien una eficàcia menor que els bancs que són propietat dels accionistes perquè no recompenen els seus gerents oferint-los accions. Però la crisi ha demostrat que les cooperatives financeres corrien un risc menor que les societats bancàries anònimes sobretot pel fet que els seus dirigents no rebien una part dels beneficis.

“L'estabilitat i l'aversion al risc estan inscrits en l'ADN de les cooperatives financeres. Com a empreses que són, generen i han de generar excedents. Però aquests els converteixen en reserves que els asseguren aquesta força financera i els estalvien els problemes que els podrien crear les exigències en matèria de capital que imposen els reguladors.

”Les cooperatives d'estalvi d'altres llocs del món no han experimentat cap descens el 2008. No han viscut pas la crisi bancària; han continuat creixent gradualment, amb regularitat i sense tragèdies.”

En les èpoques de crisi, un altre avantatge del model cooperatiu que no es pot passar per alt és la seva dimensió social. Enmig del declivi econòmic i de les fortes pressions sobre els governs perquè redueixin les garanties socials, sovint les cooperatives ofereixen una inestimable taula de salvació. En poques paraules, contribueixen al capital social d'una manera que no ho fan les empreses que són propietat dels accionistes. Les cooperatives poden tenir, també, un paper clau en la prestació de certs serveis, com ara els d'atenció sanitària que, si no, haurien de cobrir les asseguradores privades o l'estat, o bé que l'administració

pública no pot cobrir de cap manera a causa de les retallades en els pressupostos de l'estat.

Cal no oblidar, a més, els grans avantatges que ofereixen les cooperatives de consum: la seva capacitat per a subministrar als consumidors productes alimentaris i altres productes essencials a un preu més econòmic mentre es van buidant parcialment o totalment les butxaques.

La Diada Internacional del Cooperativisme, el 6 de juliol del 2013, ens ofereix l'oportunitat de reflexionar sobre tot el que han fet les cooperatives en tota mena d'èpoques: més pròsperes o menys, i també de refermar el nostre compromís de donar més relleu i més suport mundial a aquest model empresarial basat en valors. Perquè es tracta d'un model que funciona i que continuarà funcionant. ■

Cooperativisme i innovació social amb impacte

El programa incorpora un ventall de temàtiques innovadores que aborden solucions a reptes socials actuals com l'atur; la manca de finançament per a nous projectes empresarials i el teixit industrial en general; el desenvolupament d'una cultura emprenedora des de la infància a través de l'escola; la manca d'idees alternatives a solucions existents amb resultats poc eficaços pels mercats i la societat, etc.

Es tracta, per tant, d'aportar respostes i exemples concrets d'iniciatives innovadores en matèria d'economia social i cooperativa al públic assistent. Per completar l'exposició dels experts convidats es promourà la participació i generació de debat per part dels assistents.

PROGRAMA

DISSABTE 17 AGOST

10:00-12:00 Les Cooperatives d'Activitats Emprenedores a Catalunya. La proposta de Calidoscoop

Ponència a càrrec d'Ana Álvarez, Calidoscoop

16:00-17:30 Cooperatives d'Activité et d'Emploi. Model cooperatiu d'autoocupació francès

Ponència a càrrec d'un representant d'una CAE francesa

DIUMENGE 18 AGOST

10:00-12:00: Els GEST: Grups d'Estalvi Solidari Territorial. Inversió alternativa per a projectes empresarials col·lectius

Ponència a càrrec de Laura Hernández, Calidoscoop

16:00-17:30: Instruments financers per a cooperatives i empreses d'economia social

Ponència a càrrec de Clara Soler, Fiare

DILLUNS 19 AGOST

10:00-12:00 Social Innovation for Communities: solucions innovadores amb impacte social demostrat

Ponència a càrrec de Jordi Juanós, UpSocial

16:00-17:30: Satisfereix necessitats col·lectivament: cooperatives de consumidors i usuaris. L'experiència de SOM ENERGIA

Ponència a càrrec de Marc Roselló, Som Energia

DIMARTS 20 AGOST

10:00-12:00 Arrenca a Córrer: promovent la cultura emprenedora a través del cooperativisme

Ponència a càrrec de Mercè Botella, Arrenca a córrer

16:00-17:30 Gestió democràtica i civisme a l'esport

Ponència a càrrec de Rossend Sanglas, periodista

Informació i inscripcions: www.uce.cat

Promou i patrocina:

FUNDACIÓ ROCA I GALÈS

Realitza:

La fracturació hidràulica (*fracking*) per a l'extracció d'hidrocarburs no convencionals

Llorenç Planagumà i Guàrdia, geòleg (Centre per a la Sostenibilitat Territorial i Alba Sud)

Eva Marguí, doctora en Química per la Universitat de Girona

Societat Catalana d'Educació Ambiental

Fins a l'any 2008, l'explotació d'hidrocarburs només es feia dels que s'anomenen convencionals. La tècnica de la fractura hidràulica, en canvi, s'utilitza per extreure hidrocarburs no convencionals. Els convencionals són els que s'allotgen en una roca magatzem porosa i permeable (anomenada reservori), de la qual flueixen quan és perforada. Aquesta "facilitat" en l'extracció és la causa per la qual, fins ara, l'explotació d'hidrocarburs ha estat focalitzada gairebé exclusivament en els convencionals.

Els **hidrocarburs no convencionals** formen un grup ampli i heterogeni (que n'inclou també en forma de gas) i estan emmagatzemats a una certa fondària sota sediments dipositats als fons marins: **1) sorres bituminoses** (oil sands): sorres amb betum, que és una barreja d'hidrocarburs pesants; **2) gas metà de carbó** (coal bed methane, CMB): gas metà que està retintut en fractures i, fonamentalment, adsorbit a la matriu de roques de carbó; **3) gas de roques poc permeables** (tight gas): gas contingut en roques molt compactes, gresos i/o calcàries, amb uns valors de permeabilitat matricial molt baixos; i **4) petroli d'esquistos bituminosos** (shale oil) i **gas d'esquistos** (shale gas) (que és la classe de gas que s'estudia a l'informe): els hidrocarburs, líquids o gasosos, que hi han dins de lutites i altres roques esquistoses, que són les roques mare d'aquests hidrocarburs: amb una mida de gra molt fi, riques en matèria orgànica i amb valors molt baixos de porositat i permeabilitat matricial. En altres paraules, el petroli d'esquistos bituminosos i el gas d'esquistos són els hidrocarburs que hi han emmagatzemats a la roca mare en què es van generar. Es tracta de les acumulacions d'hidrocarburs

Compromís d'Orís.
Pacte d'alcaldes a Catalunya contra els permisos que afectaven Osona, el Ripollès i la Garrotxa.

no convencionals en què darrerament l'exploració i producció ha experimentat un increment més gran gràcies al fet de ser extrets per mitjà de la fracturació hidràulica.

La fracturació hidràulica ha sorgit al final del cicle "civilitzador" en què estem immersos, quan ens hem trobat amb l'inevitable esgotament dels recursos naturals finits que fins ara utilitzava el nostre sistema. Això ha comportat un increment dels preus del gas i del petroli, ja que ha calgut intentar explotar jaciments fins ara descartats per la seva baixa rendibilitat. Per altra banda, cal dir que aquesta tècnica genera una forta resistència de les comunitats humanes afectades, a causa dels riscos ambientals i socials que comporta. És per aquest motiu que països com ara França han declarat prohibida aquesta mena d'explotació.

Què és la fracturació hidràulica (*hydraulic fracking*)?

La fracturació hidràulica consisteix a fer una perforació vertical fins a

la capa de roca que es busca i que normalment és impermeable. La perforació es fa per mitjà d'un tub d'acer que es recobreix de ciment per protegir els aqüífers dels additius químics que posteriorment s'afegeixen. Quan s'arriba a la capa on hi ha l'hidrocarbure, es continua la perforació, però ara en sentit horitzontal: a través seu. Aquesta perforació horitzontal sol tenir una amplada d'un quilòmetre i mig, però pot arribar als tres quilòmetres. Dins de la capa de lutites, es fan servir explosius per provocar petites fractures, i tot seguit, a través d'aquestes s'injecten a molt alta pressió milers de tones d'aigua barrejada amb sorra i additius químics. Aquesta aigua a pressió fractura la roca i allibera el gas, que després, juntament amb una part de l'aigua, la sorra i els additius puja a la superfície (retorna del 15 i al 80% del fluid injectat).

Impactes sobre el medi i la salut

Segons les indústries extractives que apliquen la tècnica de la fracturació hi-

Com funciona la fracturació hidràulica:

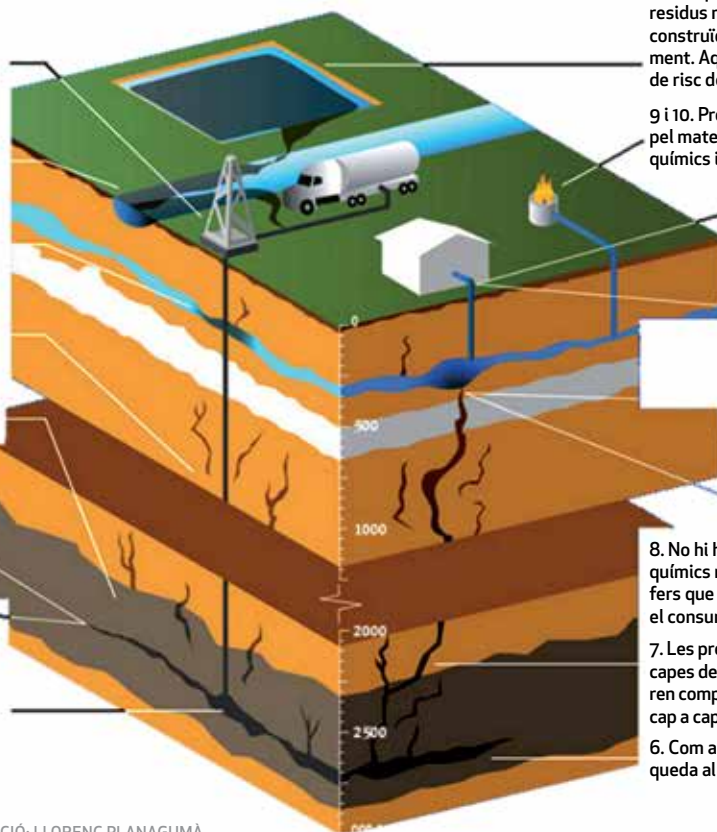
1. S'injecta una mescla de milions de litres d'aigua (la capacitat de dotze piscines olímpiques) amb sorres i productes químics.

2. No hi ha un 100% de seguretat que alguns components químics molt contaminants es vessin durant el transport o emmagatzematge i puguin arribar a contaminar l'entorn.

3. La pressió exercida en el tub (més de 100 bars) genera microfractures per les quals s'escapa líquid contaminant cap a aqüífers superficials.

4. El fluid es bombat a pressió a més de 2.000 metres de fondària per alliberar el petroli o el gas de la roca mare.

5. El fluid a molta pressió genera fractures que alliberen el gas o el petroli.

11. El líquid que s'extreu de la injecció, que conté residus molt contaminants, es posa en bases construïdes per emmagatzemar-lo posteriorment. Aquestes bases tenen un cert percentatge de risc de patir filtracions o vessaments.

9 i 10. Problemes de contaminació dels aqüífers pel mateix gas que s'allibera o per productes químics injectats a pressió.

8. No hi ha el 100% de seguretat que elements químics molt contaminants no arribin als aqüífers que contenen l'aigua que s'utilitza per al reg i el consum domèstic.

7. Les pressions exercides generen fracturació en capes de roques superiors, de manera que s'alliberen components contaminants que poden migrar cap a capes de roques properes a la superfície.

6. Com a mínim el 20% del líquid injectat es queda al subsòl.

FONT: WWW.FRACTURAHIDRAULICANO.INFO. TRADUCCIÓ: LLORENÇ PLANAGUMÀ.

dràulica, cada petit element d'aquesta és monitoritzat i degudament controlat. Tanmateix, cal dir que hi han nombrosos riscos inherents a aquesta tècnica, ja que poden sorgir incidents greus de contaminació, sobretot si les empreses encarregades de posar-la en pràctica al territori en qüestió no esmercen els recursos necessaris per al bon funcionament i/o manteniment de les instal·lacions o si no disposen de personal tècnic prou ben format. A més a més, la tècnica no pot acabar de controlar si algun tub es fracturarà a causa de l'enorme pressió a què se sotmet el subsòl, amb el consegüent risc de filtració d'elements contaminants. I, encara que es fes una bona praxi de la tècnica, l'aplicació té uns riscos ben evidents sobre el medi i fins i tot sobre la salut de les persones que habiten a les zones properes als pous d'extracció. A l'apartat següent detallarem uns quants dels greus problemes que pot comportar l'aplicació de la tècnica de la fracturació hidràulica al nostre país.

Aigua

El fluid de fracturació es compon d'un 98% d'aigua amb un agent

d'apuntament (normalment sorra), que serveix per a mantenir obertes les fractures formades, i un 2% de productes químics, que serveixen per aconseguir una distribució homogènia de l'agent d'apuntament, facilitar el retrocés del fluid, inhibir la corrosió, etc. (l'abril del 2011, el Committee on Energy and Commerce de la United States House of Representatives va enumerar-ne més de sis-cents). Segons la National Fire Protection Association NFPA 704, alguns d'aquests compostos presenten un nivell de risc sobre la salut "perillós - molt perillós". També convé subratllar el gran consum d'aigua que implica la utilització de la tècnica de la fracturació hidràulica. Només per a la fase de fracturació calen un mínim de 20.000 m³ d'aigua (la capacitat d'unes dotze piscines olímpiques!) per a cada injecció. Evidentment, aquest és un dels aspectes més importants que convé considerar si tenim en compte l'escassetat d'aquest recurs en un país com Catalunya. Les necessitats d'aigua de les operacions de fracturació entrarien en conflicte amb el subministrament per a la demanda local.

Això podria tenir unes conseqüències nefastes per a la vida aquàtica, la pesca, les indústries i les explotacions agrícoles i ramaderes de la zona afectada.

Un altre aspecte que cal considerar és la possible contaminació de les aigües subterrànies o superficials amb el líquid de fracturació. Amb el terme "contaminació" ens referim tant als compostos químics utilitzats en el procés de fracturació com als provinents del subsòl que conté el fluid residual generat i el mateix gas extret.

Cicatris en el paisatge

Ben mirat, potser el problema o inconvenient més gros que planteja l'explotació a Catalunya el constitueixen les cicatrius que generaria aquesta activitat extractiva, ja que per a explotar un reservori no convencional cal perforar un gran nombre de pous, molts més que per una explotació convencional, amb tot el que comporta de més nombre d'emplaçaments, infraestructures i trànsit associat (transport de maquinària, transport d'aigua, etc.). Cada emplaçament des del qual es perfora i s'estimula un pou per a objectius no convencionals pot ocupar

unes 1,5 hectàrees. Quan es perfora un reservori convencional, en què no cal fer cap operació de fracturació hidràulica, n'hi ha prou de disposar d'una hectàrea, o encara menys.

Tensions i contradiccions

Hi ha qui assenyala que el **gas natural** se situa com una font d'energia de transició cap a un model energètic baix en carboni, ja que genera la meitat d'emissions de CO₂ a l'atmosfera que les que genera el carbó per unitat d'energia produïda i aproximadament un terç menys que les que genera el petroli. Però, partint del lema “primer pensar i després actuar”, hauríem de planificar bé el procés de transició cap a un nou model energètic. Aquí està la clau de si el gas és necessari o no. Hi han experts que asseguruen que el gas no serà necessari si fem les inversions adequades i impulsem una nova cultura energètica basada en l'estalvi, les fonts d'energia renovables, l'eficiència i la sobirania sobre les riqueses naturals.

Un dels aspectes clau que cal analitzar és si aquests hidrocarburs no convencionals tenen una bona **taxa de retorn energètic** (TRE), superior a 10, perquè la cosa surti rendible econòmicament. No hi ha hagut cap civilització en la història que s'hagi mantingut amb la TRE inferior a 10. Tot i que no hi ha cap estudi que avaluï seriosament quina és la TRE del gas d'esquistos, suposem que ha de ser força baixa, atesos els costos de producció a peu de pou als Estats Units: entre 2,25 i 9 dòlars per cada mil peus cúbics; és a dir, unes vuit vegades més cars que els costos dels pous convencionals a Rússia. Tenint en compte que la TRE del gas rus se situa prop de 20, podem estimar que el gas d'esquistos deu estar entre 2 i 3, i fins i tot hi ha qui creu que per sota d'1.

El **dret de les persones a un medi ambient** sa està reconegut per l'ONU, que ha declarat d'interès públic la preservació del medi ambient. Addicionalment i trencant la visió antropocèntrica dels drets, la natura és subjecte de drets, de manera que l'ONU faculta l'exigibilitat d'aquests a qualsevol persona, comunitat, poble o nació. Un dels drets de la natura és l'aplicació “de mesures de precaució i restricció per a les activi-

Afectació del paisatge. Explotació a l'estat de Wyoming (EUA), amb un pou de perforació cada pocs centenars de metres.

Riudaura. Espai d'interès natural on és ubicat el permís Ripoll.

tats que puguin conduir a l'extinció d'espècies, la destrucció d'ecosistemes o l'alteració permanent de cicles naturals”. La fracturació hidràulica estaria en aquest supòsit. I això, agreujat pel fet que algunes concessions han obert pous dins espais que formen part de la xarxa Natura 2000. La **noció de desenvolupament** que hi ha en el fons d'aquestes polítiques atribueix el benestar de les persones exclusivament al creixement econòmic, un creixement que se suposa que només és possible aconseguir sotmetent-se a les relacions de mercat, dins les quals tot esdevé mercaderia i, per tant, tot té un preu. Des d'aquest punt de vista, els éssers humans i els recursos naturals són vistos com a mitjans per aconseguir aquest desenvolupament. Segons els que tenen aquesta concepció, el desenvolupament

justifica el sacrifici dels drets humans. Però considerem que el dret humà al desenvolupament caldria definir-lo com un procés global i no només econòmic, com un desenvolupament cultural, social, etc. La Declaració del dret al desenvolupament de les Nacions Unides estableix condicions preexistents per a la vigència d'aquest dret, com ara l'autodeterminació dels pobles, la sobirania sobre les riqueses naturals, la participació social i la vigència dels drets civils i polítics, així com dels econòmics, socials i culturals. A més a més, aquest instrument planteja que els Estats ha de fer efectius els seus drets i deures de manera que promoguin un nou ordre econòmic internacional basat en la igualtat sobirana, la interdependència i la cooperació entre els estats. ■

Col·lecció Cooperativistes Catalans

21

ROTGER I DUNYÓ, Agnès
Joan Ventosa i Roig

Col. Cooperativistes Catalans, 21
Ed. Fundació Roca i Galès amb Cossetània Edicions

Altres títols de la col·lecció

1. GAVALDÀ, Antoni
Josep M. Rendé i Ventosa
2. ANGUERA, Pere
Antoni Fabra Ribas
3. CASANOVES I PRAT, Josep
Josep Lladó i Quintana
4. JIMÉNEZ NAVARRO, Àngel
Sants Boada i Calsada
5. FERRER I GIRONÈS, Francesc
Joan Tutau i Vergés
6. VICEDO RIUS, Enric
Enric d'Hostalric i Colomer
7. GAVALDÀ, Antoni
Benet Vigo i Trulls
8. PLANA I GABERNET, Gabriel
Josep Roca i Galès
9. COMAS I CLOSAS, Francesc
Leonei Soler i March
10. POMÉS, Jordi
Salvador Pagès Inglada
11. AUDÍ, Pere - ORESANZ, Toni
Joaquim Llorens Abelló
12. BOSH I CUENCA, Pere
Pere Dausà i Arxer
13. DUCH PLANA, Montserrat
Micaela Chalmeta
14. SUÑÉ MORALES, Jordi Miquel
Mestre i Avinyó
15. VALLÈS I MARTÍ, Josep Maria
Josep Cabeza i Coll
16. SERRANO I BLANQUER, Jordi
Joan Salas Antón
17. GARAU ROLANDI, Miguel
Joan Peiró i Belis
18. BOSCH I CUENCA, Pere Jaume
Rossich i Bassa
19. PIÑANA EDO, Marcel·li Joan
Mestre i Mestre
20. HERNANDEZ BENAVENTE,
Santos
Josep Espriu i Castelló

FUNDACIÓ ROCA I GALÈS

Aragó, 281, 1r 1a - 08009 Barcelona
Tel. 932 154 870 - Fax 934 873 283 - www.rocagales.cat

FUNDACIÓ ROCA I GALÈS
Aragó, 281, 1r- 1a. 08009 Barcelona
Tel. 932 154 870 Fax: 934 873 283
www.rocagales.cat
fundacio@rocagales.cat

cooperació
CATALANA

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Entitat _____
Nom _____ Cognoms _____
Adreça _____
Codi postal _____ Població _____
Telèfon _____ Fax _____
Correu electrònic _____ Web _____

☐ **Desitjo subscriure'm fins nou avís a la revista Cooperació Catalana**

Preu subscripció anual (11 núms.) 30 €

Forma de pagament

☐ Transferència cte. núm: 2100-3014-76-2500018353

☐ Xec bancari adjunt a nom de: FUNDACIÓ ROCA I GALÈS

☐ Domiciliació bancària: Nom titular: _____

Entitat bancària: _____

Núm. compte: _____

Entitat

Oficina

DC

Núm. de compte

Del vi cooperatiu

Jordi París

Enòleg i viticultor

Per mitjà d'aquestes quatre ratlles, voldria fer una reflexió sobre el concepte que es té a Catalunya dels productes de la terra que elaborem al propi país, i més concretament dels que conceben, elaboren i posen a disposició dels consumidors les cooperatives; per afinar-ho encara més: dels que elaboren les cooperatives vitivinícoles.

El primer que ens ve al cap quan parlem del vi català és que, tot i la gran producció existent, els catalans en consumim poquíssim. El que a mi personalment em deixa més astorat, com a tothom d'aquest país que ens dediquem al món del vi, és que la major part dels vins que es consumeixen a Catalunya són forans, produïts i elaborats en altres països. Volem la independència, però consumim productes de fora només pel fet que fa més temps que s'han fet un nom, encara que la seva qualitat sigui, en molts casos, substancialment més baixa.

Catalunya és un dels principals països productors de vi. D'uns vins que en molts casos aconseguen un elevat grau d'excel·lència, tant per la filosofia de producció com per la qualitat aconseguida. Però no n'hi ha prou amb això, i al final hem de buscar mercat en altres països, que, pel que es veu, sí que reconeixen la qualitat d'aquests productes.

Però, dins d'aquest món del conreu de la vinya i l'elaboració del vi, que des de fora molts cops es percep com a bucòlic, romàntic i atractiu, podem parlar d'un cas tan xocant o més que el primer: es tracta de les cooperatives vitivinícoles. Encara avui dia, ja en ple segle XXI, podem sentir comentaris com ara que els vins elaborats en cooperatives s'han de vendre més barats, o que tenen menys qualitat. Vull confiar que la percepció que tenen els consumidors dels productes que ofereixen les cooperatives d'altres sectors sigui més positiva...

Vull posar en clar, amb humilitat —la mateixa que pactiquen les cooperatives—, uns quants punts que contribueixin a canviar certs conceptes mal entesos.

Molts dels vins als quals es reconeix una qualitat elevada, aquí i en altres països, són produïts i elaborats per cooperatives. El que passa és que els han posat una marca comercial i llavors el nom de la cooperativa l'han minimitzat tant com ha estat possible. També haig de dir que hi han motes cooperatives que porten amb molt d'orgull això de ser-ho. I que una part molt important dels vins que es posen al mercat sota marques més o menys reconegudes, han estat elaborats per cooperatives. Moltes d'aquestes han estat pioneres a implantar sistemes d'elaboració innovadors, en el control de l'evolució de les vinyes, en la valoració dels raïms segons els paràmetres reals de qualitat en la maduració i en l'educació i formació dels pagesos viticultors per aconseguir que aquesta qualitat sigui cada cop millor. Les empreses no cooperatives poden triar la primera matèria, però les cooperatives han d'elaborar el vi amb la que produeixen els seus socis; per això l'esforç en l'educació i formació per assolir veremes excel·lents ha estat, i és, important. Per altra banda, vull fer esment de la

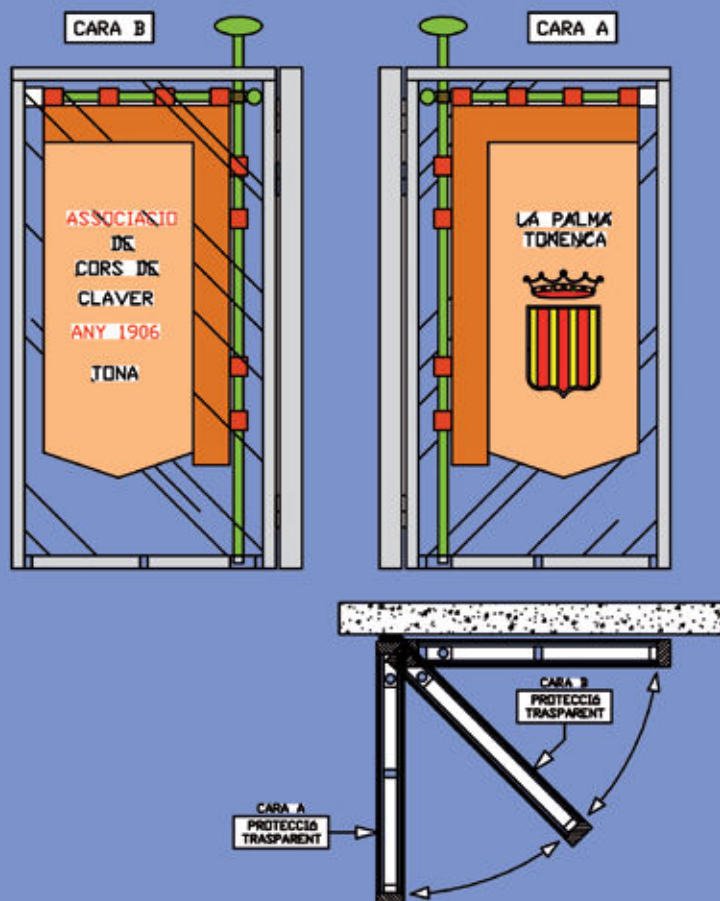
importància que aquestes cooperatives vitivinícoles tenen per al territori. Històricament —i encara ara—, les cooperatives han estat un instrument molt valuós per a fixar la gent al territori, ja que han ofert la possibilitat que els pagesos, sobretot en èpoques de vaques magres, obtinguessin unes rendes mínimes que els permetessin continuar l'activitat, tot impeding o atenuant el “maltractament” que rebien per part d'altres empreses. A Catalunya, podem trobar cooperatives vitivinícoles importants, tant en quantitat de producció com en qualitat dels vins produïts, a totes les denominacions d'origen. De fet, en molts casos han estat la punta de llança d'aquestes denominacions. Per tot això, voldria convidar tothom a descobrir els vins elaborats per les cooperatives catalanes. En primer lloc, perquè es tracta de productes excel·lents en la major part de casos, i en segon lloc perquè, consumint productes elaborats per cooperatives, posarem el nostre petit gra de sorra perquè la societat d'aquest país sigui cada cop una mica més justa, més solidària i més equilibrada. ■

La vostra **Senyera**
és el símbol més preuat.

Us presentem la
solució definitiva !

Protegiu-la i mostreu-la,
per les dues cares,
amb el nostre marc
exclusiu, fet a mida
pel vostre estendard. **EPA**

Informació i pressupostos
609 364236

Foguera

Santos Hernández

Un dia d'aquests, com anunciàvem al nostre número anterior, ha estat presentada en públic l'Assemblea Sectorial d'Economia Solidària. Un altre foc, un altre més, de l'Assemblea Nacional Catalana. Ha estat un acte agradable, amic. Hi havia membres de moltes cooperatives, de federacions, d'entitats diverses del sector. Hi havia paradetes on oferien llibres i material la Xarxa d'Economia Solidària, la Ciutat Invisible – érem a Sants, és clar! –, la Fundació Roca i Galès. I un esplèndid tendal, per vendre-hi material de l'Assemblea, que havia muntat –el local de les cotxeres té espai per a tot– l'Assemblea Territorial de la barriada. Abans de començar l'acte, quan les cent cinquanta persones que hi van assistir xerraven encara, senzillament, entre si, ja corria entre nosaltres el comentari que, a banda del molt respectable nombre d'assistents, ja hi havia, repeteixo, abans de començar l'acte, un ambient d'èxit, d'alegria, d'amistat. Va comentar-se el decidit suport que l'organització de l'acte havia rebut de l'equip regidor del barri de Sants. Sí, hi havia escalfor, de foc que compartíem.

Després, com és lògic, cada ponent va parlar del seu sector respectiu i va parlar d'economia. Però també de l'Assemblea Nacional, del moment meravellós que estem creant i vivint, de la llibertat que ja intuïm propera. De la foguera que gradualment, tossudament, pacíficament, decididament, el nostre poble estem encenent.

I jo recordava. Poc després de la Diada de l'any passat, jo, en un article com aquest, us explicava

que acabava d'assistir a una reunió d'una Assemblea Territorial dedicada a parlar d'una sèrie de diverses feines a fer, que convenia anar preparant. Una d'elles, sobre la qual vam passar sense donar-li cap urgència, era l'estudi de què caldria fer per pagar, en un futur, els nostres impostos a Catalunya. No va semblar que poguéssim ocupar-nos-en gaire ràpidament. I, tanmateix, en el temps transcorregut des d'aleshores, uns quants centenars de municipis han decidit fer els seus pagaments a través de l'oficina tributària catalana. I jo, i moltes altres persones compatriotes meves, ja hem presentat la declaració de renda a aquesta oficina. I han passat només vuit mesos. Es tracta encara només d'un gest simbòlic, ja ho sé. També és

només un gest simbòlic el proper Concert per la Llibertat del Camp Nou, per al qual les primeres setanta mil entrades posades a la venda van ser venudes en quatre hores i que el proper dissabte estarà ple a vessar: un senzill foc més. També és un gest simbòlic la Flama que baixa del Canigó per encendre les fogueres de Sant Joan. I les estelades d'espelmes que van encenent-se arreu. I també serà un gest simbòlic la Via Catalana, la cadena humana que el proper Onze de Setembre unirà tot Catalunya, mitjançant gent agafada de la mà, des d'Alcanar a El Pertús.

Apuntem-nos-hi, perquè ens agradarà de ser-hi. Però hi haurà prou gent per a aquests quatre-cents quilòmetres i per a molts més. Teniu-ne l'absoluta seguretat. ■

Va de monges

Esteve Puigferrat i Aguilar

Gràcies a l'avís de la coordinadora

de la nostra revista vaig poder assistir a la presentació de la tercera edició de l'únic llibre que de moment ha fet Sor Lucía Caram, *Mi claustro es el mundo*. Vaig arribar d'hora i ella també, cosa que ens va permetre conèixer-nos i quedar d'acord perquè més endavant poder anar a Manresa per fer un reportatge sobre les tres cooperatives que s'han per donar feina a gent que no en té.

A la taula de la presentació del llibre, a més de l'editor, hi havia també el senyor Justo Molinero i el Pare Manel. En Molinero va dir i va demostrar que era un "forofo" de Sor Lucía, i ella – ningú ho dubta – és una gran seguidora del Barça.

El Pare Manel va explicar el suport que havia rebut de Sor Caram, doncs tots dos tenen un front comú: ajudar als que més ho necessiten i col·laborar perquè les persones no quedin marginades. La sort va ser que, per la meua part, havia convidat a aquesta presentació a una altra persona i en sortir de l'acte, mira per on, aquesta persona per allò que tu em dones una cosa a mi... em digué: "Ara, si vols et convido a conèixer a la beneta Teresa Forcades".

Feia pocs dies que havia parlat d'una xerrada del nostre amic Arcadi Oliveres a l'Universitat de Vic, quan aquest junt amb la Forcades varen comunicar que intentarien fer un nou partit polític...

La Teresa Forcades, igual que la Lucia Caram, del seu ofici de monges en saben molt.

Vaig fer un baticini a la Forcades dient-li que les bones intencions que es diu que no tenen pas intenció de presentar-se els que formen el partit, a cap llista, a la llarga un o altre acaba en-

Sor Lucía Caram.

Arcadi Oliveres i
Teresa Forcades.

capçalant la llista, per allò de "Com que m'ho han demanat tant...". "Bé, si és un o altre -em va respondre-, no seré pas jo qui ho faci, ho haurà de fer l'Arcadi perquè per la meua part tinc molt clar que vull continuar i continuaré amb la meua vocació de monja beneta".

A part, ella ja ha començat a fer la presentació de la seva idea política a diferents pobles amb un caire força assembleari, i amb ganes de trencar motlles. De moment, el més massiu després del de Tarragona que se'ls va fer la sala petita, ha estat el de Vic del dia 6 de juny a la plaça Gaudí. Que tingui sort. ■

Retalls

Elisenda Dunyó

CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa Responsabilidad Social Empresarial, Finanzas y Capital Social en la Economía Social

Núm. 77. Abril del 2013. València

ciriec@uv.es

www.ciriec-revistaeconomia.es

Revista de publicació quadrimestral escrita en llengua castellana. En reproduïm part del sumari: “Divulgació de la informació de la responsabilitat social a les cooperatives de crèdit aragoneses”, “L’enfocament de la responsabilitat social i la transparència en empreses d’economia solidària”, “El paper del Tercer Sector davant la responsabilitat social empresarial”, “Una anàlisi qualitativa de la realitat extremeña”, “Les operacions vinculades i les operacions cooperativitzades sota normes internacionals de formació financera”, “Reflexions per al marc comptable espanyol”, “La disposició dels socis a invertir en cooperatives agràries de comercialització: Una aplicació de la teoria dels drets de propietat”. En aquest estudi, a l’hora de determinar la disposició dels socis a invertir en aquestes cooperatives, es planteja el contrast del paper que té l’orientació de mercat dels socis amb els problemes associats a l’estructura de la propietat cooperativa. “Les aportacions d’ajuda al capital social: Proposta d’un model integrat i convergent”, “Fonts per a la història de les cooperatives agràries a Espanya: els arxius empresarials”. L’autor d’aquest article exposa la situació en què estan els arxius amb la documentació de cooperatives agràries a Espanya i descriu els problemes amb què s’ha trobat. “Dimensió econòmica del sector no lucratiu cultural: Les societats musicals de la Comunitat Valenciana”; “La reputació percebuda pel professorat de les cooperatives d’educació: Mediació i influència”. ■

RECMA

Revue Internationale de l'Économie Sociale
Núm. 328. Abril del 2013. París

recma@recma.org

www.recma.org

Històrica revista, fundada l’any 1921 per Charles Gide i escrita en llengua francesa. En aquest últim número han canviat de portada i de disseny interior, de manera que es llegeix més còmodament. Les seccions són les mateixes: “L’actualitat”, “Dossier”, “L’economia social a la recerca”, “L’economia social a la memòria”, “Diversos” i “Bibliografia”. En aquest número destaca el dossier, amb el títol “Les cooperatives del «Sud», lliçons per al «Nord»?”. A la introducció es deixa clar que la revista opta per dedicar aquestes pàgines a les cooperatives perquè l’any passat en va ser l’Any Internacional i perquè considera que actualment és una de les opcions més vàlides davant la crisi i l’empresa convencional. El primer article: “Cooperatives. La reutilització social dels béns confiscats a la màfia. Projecte «Terra Lliure» a Sicília”. L’autor fa un estudi de la reutilització, per part de les cooperatives, dels béns confiscats a les màfies sicilianes; considera que és un procés llarg, però que de mica en mica es van reclamant aquestes terres en benefici de cooperatives socials. També posa un exemple de model de gestió creat amb èxit fa anys. A “La Federació de Cooperatives Agrícoles de Nicaragua, entre el capital econòmic i el poder polític”, es qüestiona l’actitud de la Federació de Cooperatives Agrícoles de Nicaragua com a eina de desenvolupament en el context polític d’aquell país. L’últim article del dossier, “Lliçons i reptes del moviment cooperatiu agrari a Cuba”, convida a donar una ullada a l’experiència cubana i a la seva situació econòmica i al paper que en aquests moments hi fan les cooperatives agràries. ■

Premis Fundació Roca i Galès 2013

22è Premi Periodístic Jacint Dunyó, d'articles sobre cooperativisme

17è Premi Albert Pérez-Bastardas, d'articles sobre medi ambient i educació ambiental

6è Premi Benet Vigo, d'articles sobre benestar social

Es convoquen tres modalitats per a articles que tractin sobre un dels temes següents:

- **Premi Periodístic Jacint Dunyó:** articles sobre la teoria o la història del cooperativisme, o sobre experiències concretes relacionades amb el món cooperatiu, especialment les reeixides.
- **Premi Albert Pérez-Bastardas:** articles que contribueixin al coneixement i la preservació del patrimoni natural i/o a la divulgació d'experiències d'educació ambiental.
- **Premi Benet Vigo:** articles que aportin iniciatives i experiències que contribueixin a la construcció d'una societat més equitativa, igualitària i pacífica.

BASES

- Els articles han de ser inèdits i escrits en català i tenir una extensió entre 9.000 i 15.000 caràcters, incloent-hi espais.
- Es valorarà tant el contingut com el tractament periodístic dels articles.
- La dotació econòmica és de **650 €* per a l'article guanyador** de cada modalitat i de **300 €* per al segon**.
- Cada article s'ha de presentar, imprès en paper i sense signar, dins un sobre tancat a l'exterior del qual només han de figurar el títol del treball i el nom del premi al qual opta. Cal adjuntar-hi una plica a l'exterior de la qual també han de figurar el títol de l'article i el nom del premi al qual opta, i a l'interior, l'article en suport informàtic (CD, DVD o USB), les dades personals de l'autor i el títol de l'article.
- Els articles també es podran presentar enviant un missatge de correu electrònic a l'adreça **premis@rocagales.cat** tot adjuntant-hi dos arxius en format .doc: l'un, anomenat "títol_article.doc", amb l'article sense signar, i l'altre, anomenat "dades+títol_article.doc", amb les dades de l'autor. El missatge ha d'anar sense signar i amb indicació a l'assumpte del nom de la modalitat del premi al qual opta.
- El termini de presentació dels articles finalitza el **30 de setembre del 2013**.
- Els jurats els formaran les persones següents:
Premi Periodístic Jacint Dunyó: Núria Esteve, Maria Lluïsa Navarro, Rafael Ricolfe, Francesc Vila i Jordi Maluquer.
Premi Albert Pérez-Bastardas: Teresa Franquesa, Xavier Palos, Ramon Perera i Albert Torras.
Premi d'articles Benet Vigo: Fermí Vives, Enriqueta Muntané, Antoni Gavalda i Jaume Fallada.
Actuarà com a secretària dels jurats Agnès Giner, coordinadora de la revista *Cooperació Catalana*.
- Els veredictes dels jurats es faran públics en el número del novembre de *Cooperació Catalana*.
- L'article guanyador, el segon i els treballs considerats finalistes, podran ser publicats a *Cooperació Catalana* i al web de la Fundació Roca i Galès, a partir de la publicació del veredict.

* Import net, una vegada deduïda la retenció de l'IRPF.

JACINT DUNYÓ I CLARÀ (Barcelona, 1924-1982)

Historiador, periodista i cooperativista, va ser membre del Patronat de la Fundació Roca i Galès de del començament i el primer director de la revista *Cooperació Catalana*.

ALBERT PÉREZ-BASTARDAS (Barcelona, 1953 - Stromboli, 1986)

Biòleg de formació i educador de vocació, dedicat a l'ensenyament i la divulgació de les ciències naturals i a l'educació ambiental. Fou soci fundador de la Societat Catalana d'Educació Ambiental i va col·laborar amb la Fundació Roca i Galès. Va morir durant una erupció del volcà Stromboli.

BENET VIGO I TRULLS (Roses, 1918)

Pagès entusiasta de la cooperació, cooperativista destacat especialment en el sector sanitari i gran defensor del benestar social com a eina de millora de la societat. Les seves reflexions sovint han estat publicades a la revista *Cooperació Catalana*.

FUNDACIÓ ROCA I GALÈS - Revista *Cooperació Catalana*

Aragó, 281, 1r 1a • 08009 Barcelona • Tel. 932 154 870

cc@rocagales.cat www.rocagales.cat

 facebook.com/fundacio.rocagales.5